

Голас Рафзімы

№ 29 [1189]

ЛІПЕНЬ 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ВЕЧНА МАЛАДОЕ МАСТАЦТВА НАРОДА

Беларускі сувенір заваяваў сусветную вядомасць. Ён пераступіў межы нашай рэспублікі, і інкруставаныя саломкай пано і куфэры, сумачкі з лазы і чароту, аздобленыя беларускім арнамантам паясы, вышываныя ручнікі, кераміка, лялькі з ільну, дрэва, саломкі вандруюць па многіх краінах свету. Яны дэманстраваліся на міжнародных выстаўках і кірмашах у Канадзе, Лейпцыгу, Польшчы, Японіі. Іх ахвотна набываюць фіны, галандцы, чэхі, амерыканцы, іспанцы. Вырабы беларускіх умельцаў цэняцца за незвычайную прыгажосць, тонкі густ, арыгінальнасць і лакалічнасць выканання, за іх нацыянальны каларыт. У кожным з гэтых твораў, нібы часцінка душы народа, кавалачак яго гісторыі, жыцця, побыту. Яны нясуць з сабой подых далёкай сінявокай Беларусі.

Нядаўна ў Мінску ў павільёне ВДНГ было сабрана ўсё лепшае, што за некалькі апошніх год зрабілі беларускія фабрыкі мастацкіх вырабаў і асобныя умельцы. Экспанаты занялі ўсю цэнтральную частку гэтага высокага светлага будынка, і пакуль працавала выстаўка, на ёй заўсёды было многалюдна.

З якой вялікай любоўю, павагай да беларускага народа і яго культуры, з якім тонкім гу-

стам зроблена гэта выстаўка! Яе экспанаты кранаюць найтанчэйшыя струны душы», — падзялялася сваімі ўражаннямі ў кнізе водгукі сям'я Піскуновых з Мінска.

Творцамі прыгажосці, чараўнікамі, нарэшце, проста таленавітымі мастакамі можна назваць умельцаў, якія вынеслі на шырокі агляд сваю працу, справу свайго жыцця, і яна прынесла людзям радасць і асалоду.

Цудоўныя рукі і дзіўная фантазія ў палескай ткачыні Праскоі Новік. Яна майстар узорыстых беларускіх ручнікоў, якія былі сапраўдным упрыгожаннем мінскай выстаўкі, а некалькі год назад імі любаваліся тысячы наведвальнікаў на ЭКСПО-67 у Манрэалі.

Тонкія карункі, поцілкі і дываны, незвычайнай прыгажосці вышыўку з арыгінальным арнамантам робяць майстрыхі з вёскі Збляны, што каля Ліды. Вышытыя кашулі, сукенкі, паясы дэманстравалі Магілёўская і Верхнядзвінская фабрыкі. Пакрытыя тонкім роспісам ручнікі, сумачкі з мудрагеліста пераплеценага чароту, шкатулкі, інкруставаныя саломкай, кампазіцыі з драўляных фігурак, многамесныя матрошкі — гэта экспанаты Брэсцкай фабрыкі. Рускую матрошку веда-

юць ва ўсім свеце. Беларуская вельмі падобная на яе па форме, але адрозніваецца роспісам. Перш чым нанесці малюнак, майстры вывучалі ўзоры, якімі калісьці вясковыя мастакі-самавучкі аздаблялі куфры, дзе нашы бабулі захоўвалі свой пасяг.

Лазы, саломка, бяроза, чарот, дрэва, лён — вось той нацыянальны матэрыял, з якога робяцца беларускія сувеніры. Ён амаль не патрабуе афарбоўкі, бо аб колеры і яго адценнях паклапацілася сама прырода. Фантазія майстра і яго талент ператвараюць гэтыя звычайныя рэчы то ў жаночае ўпрыгожанне, то ў кошыкі для ягад ці модныя сумачкі, у шахматныя фігуры ці постаці персанажаў літаратурных твораў.

Кашпо, вазы, падсвечнікі, наборы посуду — усё гэта раней было проста глінай. Але

ўзяліся за яе івянецкія ці пінскія ганчары, і ператварылася яна ў цудоўныя рэчы.

Пакуль працавала выстаўка, у павільёне ВДНГ працавалі і народныя умельцы, запрошаныя на гэты час у сталіцу. На вачах здзіўленай публікі з рук Веры Гаўрылюк і Кацярыны Арцёменка стрымгалоў выляталі доўгагрывыя саламяныя коні, у плаўчым карагодзе кружыліся дзяўчаты, прыветліва ўсміхаліся лялькі. Ганчар Іван Маўчановіч кідаў у цэнтр круга мокры ком гліны і ўключаў электраматор. Круг хутка круціўся, а гліна хавалася ў руках майстра. Потым ён прыўзняў далоні, асцярожна націскаў на гліну пальцамі, і з бясформеннай масы вырасталі вазачка.

Зробленыя цацкі майстры тут жа дарылі сваім удзячным глядачам. Сувеніры ўжо раз'ехаліся па ўсёй краіне, многія

з іх сталі экспанатамі школьных музеяў, а ў кнізе водгукі засталіся цёплыя словы ўдзячнасці і пажаданняў. «Цудоўныя умельцы рукі беларусаў стварылі казку», — пісалі школьнікі з Маскоўскай вобласці. «Мы, школьнікі з Ленінграда, горача дзякуем І. Маўчановічу і В. Гаўрылюк за іх непаўторныя сувеніры». Экскурсанта з Загорска напісалі: «Самабытнае беларускае мастацтва умельцаў упрыгожвае жыццё. Вялікае ім дзякуй за гэта».

НА ЗДЫМКАХ: народныя умельцы Вера ГАУРЫЛЮК і Нікан ЛІЦЮК; «Бывай, зімачка-зіма», работа К. АРЦЕМЕНКА; у зале выстаўкі; кераміка з Мазыра і Івянца; пано, інкруставанае саломкай, работы жлобінскіх майстроў.

Фота М. МІНКОВІЧА і Ул. МЯЖЭВІЧА.

Гэтыя замалёўкі з жыцця. Яны — пра людзей, з якімі аўтару давялося сустракацца ў паездах па Беларусі. Розныя людзі, характары, але ўсе яны жыўчы непаканай, глыбокай і натуральнай любоўю да вёскі, да бацькоўскай зямлі...

СТРЭЧАНЬ

Гарэў-разгарэўся пагодлівы вясновы дзянёк. Калматае сонца бегла ўзбоч шашы, плавілася ў ветравым шкле газіка. Мы з Пятром Крывашэвым, фотарэпарцёрам мясцовай газеты, ехалі ў адзін адалены калгас.

На выезде з горада я заўважыў рослага чалавека ў доўгім плашчы і хромавых ботах, які шырока крочыў ускрай шашы і раз-пораз азіраўся на спадарожныя машыны.

— О, каго я бачу? — аж прыўзняўся ад нечаканасці Пятро і коротка кінуў мне: — Стрэчань. Старшыня калгаса.

Шафёр прытармазіў. — Што гэта вы, Макар Макаравіч, сёння пешшу? — адчыніў дзверцы Пятро. — Сядайце, падвезем.

— А, ліха яго... тармазы сарваліся, — няўклудна ўмошчваючыся на сядзенне, шумна задыхаў Стрэчань. — Сюды прыехалі, а назад... Шафёр пакалясіў у майстэрню, а я во спадаможнай расшыў... Недалёка ж... голас быў густы і нізкі.

Я непрыкметна разглядаў спадарожніка: шырокі, касцісты твар, глыбокі белы шрам на ім — ад брыва да сківіцы. Яго не крануў нават веснавы загар. Злёгка пасівелыя бровы, позірк глыбокі, спакойны.

— То як жа ў вас, у Дубняках, справы, Макар Макаравіч? — спытаў мой прыяцель. — Як з сяўбой?

— Як заўсёды, — не адрываючы вачэй ад дарогі, варухнуў брывом Стрэчань, і шрам на твары на момант прапаў.

— Выдатна, значыць, — удакладніў Пятро і надоўга замоўк.

Дарога вылецела ў поле. Магутныя дубы разбрыліся на ім, нібы вартавыя. За дубамі на высокім пагорку віднеўся вялікі пасёлак. Гэта і былі, як аказалася, Дубнякі.

Шафёр спыніў машыну. Стрэчань вылез і, махнуўшы ўсім на развітанне рукой, саступіў на раз'езджаную дарогу, што збочвала ад шашы ў поле.

— Бачыў яго? О, браце, гэта чалавек з чалавекаў, — неяк шматзначна пачаў Пятро, калі мы ўжо ад'ехаліся ад Дубнякоў. — Быў у вайну лейтэнантам-аўтаматчыкам. Часць, у якой ён служыў, вызваліла наш раён. Выйшла так, што яго роце давялося браць гэтыя Дубнякі. Расказваў, што сам на тое напасціўся, бо Дубнякі — яго роднае сяло. Трэба разумець.

А ў Дубняках фашысты моцна сядзелі. Не дзіва, такая пазіцыя: высокі пагорак, дозцы, рвы. Партызаны, да слоў, колькі разоў бралі іх ва, колькі ўзяць. Дык вось Стрэчань... Хацелася яму захапіць Дубнякі гэтыя цэленькімі, без пажару і спусташэння. Толькі як ні круціў, ні мудраваў ён са сваімі камандзірамі, нічога не

атрымлівалася. Што ж, тады... Тады вячэрнім часам шарахнула раз-другі па гэтаму пагорку, па дзотах наша артылерыя, і рынулі туды танкі — у лоб і з флангаў. А разам з імі павёў у атаку Стрэчань сваю роту. Поле яны перабеглі. А вось пад пагоркам, сам ён, Стрэчань, казаў, такое пекла пачалося: гром, свіст, трэск... Загарэлася некалькі нашых машын. Праз гарачку і крывава туман — яму распалася асколкам твар — бачыў Стрэчань, як падаюць яго байцы і на ўсё неба палае сяло. Фашысты запалілі яго для асвятлення.

Праваліся-такі на пагорак і ўзялі Дубнякі. Але... Пасля таго бою ад яго роты засталася некалькі байцоў. А ад Дубнякоў, як і ад хаты ротнага, — чорныя галавешкі. Назаўтра, хаваючы сваіх таварышаў, а пался развітваючыся з бацькамі — яны, як і ўсе, знаходзіліся ў лесе, — ён пакляўся, што, калі застанеца жывы, вернецца пасля вайны ў свае Дубнякі і папросіцца старшынёй... Адбудуе зноў сяло, падыме зруйнаваную гаспадарку.

— І адбудаваў, — азваўся раптам наш маўклівы шафёр. — Го-о! — адкінуўся на сядзенні Пятро, — такая галава. Усе гады вёў і вядзе гаспадарку роўна і трывала: мелі людзі хлеб і да хлеба. Зоркі Героя, праўда, не мае, але ордэны ёсць. Ды, урэшце, не ў іх справа...

Дарога зноў пайшла лесам. Зноў іграла ў яго глыбіні сонца. Але я цяпер не заўважаў нічога. Перад вачыма стаяў высокі асадзісты чалавек з белым шрамам на скуластым твары.

ВЯСЕЛЛЕ

Быў вечар, цёплы, пагодлівы, позні. Але ў вёсцы амаль у кожнай хаце яшчэ гарэлі агні. Я ціха выйшаў за брамку і скіраваўся на палявую дарогу, перабіраючы ў галаве свае думкі ды клопаты, якіх шмат назапасілася апошнім годам і якія ўсё нэ хапала часу развязаць.

Свяціла белая поўня, ледзь прыкметныя мігцелі летнія зоркі. Наўкруг стаяла туманная віднота і цішыня.

Дарога неўпрыкметку вывелла да пагорка і на іншую дарогу. І вось тут, у цішыні аселіцы, я ачунуўся, пачуўшы музыку. Недазе па-залівацку пераключаліся гармонікі, білі бубны і аж заходзіліся скрыпкі.

Я ўзышоў на пагорак, і вачам адкрыўся россып агнёў незнаёмай вёскі. А пасярод іх нібы разлівалася сонца: гэтак светла было там.

Клопаты-думкі адразу забыліся. Праз нейкі час я падыходзіў ужо да таго светлага месца.

Вірам віраваў ля клуба народ: танцаваў, спяваў, смяяўся. З трох бакоў гульбішча асвятлялі пражэктары на трыногах. Высока плыў у іх святле пыл і паляросны дым. Вокны, дзверы ў клубе былі расчынены. Віднеліся там прыбраныя сталы, пітво, закускі.

Я прымасціўся на ганку каля

неякага аднавокага праставало-сага дзядка ў белай расшытай кашулі. Дзядку гэтаму аж не сядзелася на месцы, ён усё заводзіў гаворку з мужчынамі-суседзямі, але тыя, занятыя сваёй бяседай, не звяжалі на яго.

Убачыўшы мяне, ён хвіліну слепа прыглядаўся і, прызнаўшы незнаёмца, чалавека нетутэйшага, страпянуўся, загарэўся радасцю: маўляў, от цяпер то ён ужо выгаварыцца.

— Вяселле ў нас, галубок! — сыпануў ён дробненька, як гарохам. — Ото ж радасць-вяселле: усёю вёскаю гуляем. Можна нат прызнаць, усім калгасам. Двое маіх унукаў жэняцца — блізнікі. От ты, голуб, глянь на іх: уня яны, уня, у самай светлай кругловінцы выдыгаюць Петрачок і Валік. Што? А-а, хлопцы, як лён. Разам службу адслужылі, разам во жэняцца, разам у калгасе робяць: адзін шафёрам, другі токарарам. От як у нас... Я робіў на гэнай, — дзядок пацешна топнуў нагой, — зямлі, сын мой робіў, цяпер от унукі шчэ будуць... Зямлі, голуб, не трэба цурацца, баяцца. Бачу, ты з горада, нетутэйшы... То зараз вып'ем за ўнукаў маіх — ды не кладзі ж ты «дзякуй», не чужыя ж мы, чалавекі, на адной зямлі жывём. Я мігом во... А ты покі патанцуй: малады ж, — дзядок хуценька ўсхапіўся і неяк падскокам сігануў да дзвярэй у клуб.

...Гуло, грывела ў незнаёмай вёсцы вяселле.

У ХАТЫНІ

Сонечны, летні дзень. Неба блакітнае, яснае, даляглады чыстыя. Ветрана. Мы з Іванам Паўлавічам, пажылым настаўнікам з Любаншчыны, з якім я тут, у Хатыні, пазнаёміўся, блукаем ля хацішчаў-помнікаў, слухаем зажураныя галасы званаў і паціху размаўляем.

— Палютавала немчура і ў нас на Палесці. Лічыць — не пералічыць, колькі вёсак спалілі, людзей умардавалі. Мой кут таксама ледзь не пусцілі дымам: сагналі народ у пуню, у хаты, пааблівалі сцены газай... Але мы, партызаны, тут наляцелі — адрававалі людзей.

Іван Паўлавіч раптам аглядаецца і адным усеабыдным позіркам ахоплівае хацішчы-помнікі, экскурсантаў, лес, неба і сонца. Задумваецца. Ён хударлявы, маршчыністы з твару, галава сівая, як зайнелая.

— Эх, каб хто мог адчараваць усе жыцці, што дачасна патухлі ў навалу! Пабагацелі б яшчэ болей і зямля, і людзі. Людзі на душэўную радасць, на ўсмешкі, смех... А зямля... Зямля б загаварыла новымі садамі, багацейшым коласам, гарадамі, дзецямі... Ах, мілы мой, — пакутліва моршчыць ён лоб, — неяк не так я гавару: ды пра гэта немагчыма нават словам сказаць. — Ён змаўкае, а спагадазя неяк проста і спакойна дадае:

— Яны любілі гэтую сонечную зямлю. Любілі і мы. І нашы дзеці павінны. Я настаўнік, біёлаг, і, як магу, перадаю дзецям гэтую вялікую любоў.

...Над наваколлем плылі, пераліваліся ціхіх галасы званаў.

Міхась ВыШЫНСКІ.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

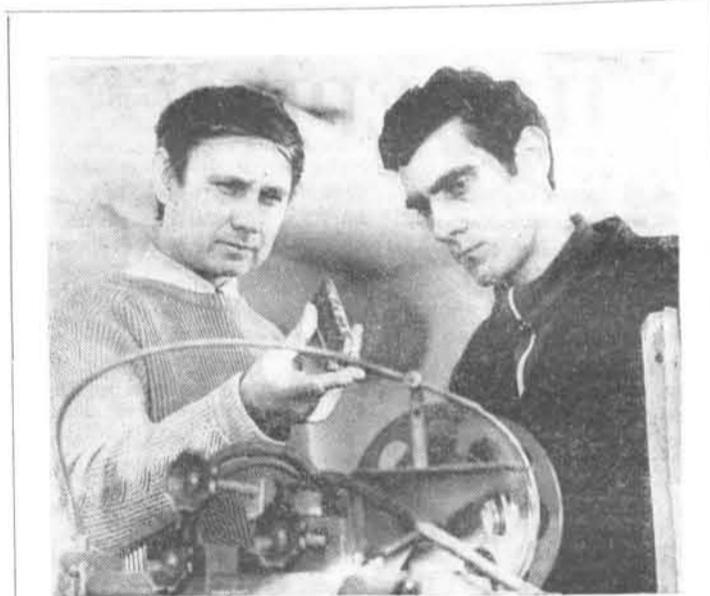
Передовая статья сегодняшнего номера «ВЕЧНА МАЛАДОЕ МАСТАЦТВА НАРОДА» посвящена выставке художественных изделий белорусских фабрик и отдельных умельцев, которая экспонировалась недавно в Минске, в павильоне ВДНХ. Белорусские сувениры из льна, дерева, соломки, лозы, глины, камыша давно получили широкое признание. Их с удовольствием приобретают финны, голландцы, чехи, американцы, испанцы. «Самобытное белорусское искусство умельцев», — записали в книге отзывов экскурсанты из Загорска, посетившие выставку, — украшает жизнь. Большое им спасибо за это!

Как сохранить ресурсы биосферы, которая все более интенсивно используется производством и неизбежно частично перерабатывается! Этот вопрос во второй половине XX века остро встал перед человечеством. О том, как решается проблема сохранения запасов пресной воды в СССР, в частности, в нашей республике, рассказывает статья на 2 стр. «ПРЫРОДА, ТЭХНІКА І ЧАЛАВЕК».

«СУСТРЭЧЫ У ДАРОЗЕ» — так называется очерк М. Вышинского, напечатанный на 3 стр. Герой одной из зарисовок — Макар Стрэчань. С оружием в руках освободил он родные Дубнякі от гитлеровцев, после войны, будучи председателем колхоза, восстанавливал сожженное село, поднимал хозяйство. И хотя нет на его груди Звезды Героя, Стрэчань имеет высшую награду — любовь и уважение людей.

Судьба Артема Тимошенко мало чем отличается от судеб сотен белорусов, которых нужда заставила покинуть родной край. Уехал в 1914 году в Канаду, в поисках работы исколесил страну вдоль и поперек. Состояния не нажил, семьей не обзавелся, недавно впервые после долгих лет разлуки побывал на Родине. О том, что увидел соотечественник из Канады в нашей стране, рассказывает на 4 стр. в корреспонденции «НАРЭШЦЕ ПАВЕРЫУ».

Исполнилось 120 лет со дня рождения талантливого белорусского поэта-демократа Янки Лучины (Ивана Неслуховского). Дворянин по происхождению, инженер по образованию, он хорошо знал и горячо любил простой народ. Белорусскому крестьянину, родному краю посвятил свои лучшие стихи поэт «недоли и печали народной». Творчество Янки Лучины — значительный вклад в историю развития белорусской культуры («НЕ Я ПЯЮ — НАРОД...», 7 стр.).

Студэнты Магілёўскага машынабудаўнічага інстытута з захапленнем займаюцца навукова-даследчай работай. Асаблівай папулярнасцю карыстаецца кафедра зваркі, пры якой працуюць дзевяць лабараторый. Эксперыменты вядуцца па двух напрамках: на павышэнні надзейнасці і трываласці зварных злучэнняў і ўдасканаленні тэхналогіі зваркі. Калектыву кафедры звязан з многімі навукова-даследчымі інстытутамі і прадпрыемствамі краіны. Вялікую тэхнічную дапамогу аказвае ён мясцовым заводам. Многія выпускнікі інстытута рыхтуюць дыпломныя праекты па выніках сваіх уласных даследаванняў.

НА ЗДЫМКУ: кандыдат тэхнічных навук, дацэнт кафедры зваркі С. ПАУЛЮК (злева) дае кансультацыю студэнту 5-га курса А. КАРНЕВУ.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

вы, які няспынна ўдасканальваецца. Развіваючы эканоміку СССР як многанацыянальнай дзяржавы, партыя перш за ўсё выходзіла з прынцыпу максімальнага выкарыстоўвання ўнутрысаюзнага тэрытарыяльнага падзелу працы, які прадугледжвае аптымальнае спалучэнне спецыялізацыі асобных рэспублік з комплекснасцю іх галіновых структур.

Кожная рэспубліка па сваіх глебава-кліматыхных і геалагічных умовах, па характары гістарычна назапашанага эканамічнага патэнцыялу і эканамічнага вопыту мае пэўныя асаблівасці і перавагі, якія складаюць аснову для глыбокай гаспадарчай спецыялізацыі. Так, напрыклад, на Украіне працывае пяцят частка насельніцтва СССР, а яе

ўдзельная вага ў агульнасаюзнай здабычы жалезнай руды роўная 56 працэнтам, а ў вытворчасці магістральных цяплавозаў — 94 працэнты. У Беларусі працывае 3,7 працэнта насельніцтва Савецкай краіны, а трактараў яна вырабляе 18 працэнтаў, ва Узбекістане насельніцтва складае 5 працэнтаў, але гэта сярэднеазіяцкая рэспубліка дае 68 працэнтаў агульнасаюзнай колькасці бавоўны. У Літве працывае 1,3 працэнта насельніцтва СССР, а выпускае яна 10 працэнтаў усіх металарэжучых станкоў.

Спецыялізуемая прадукцыя абыходзіцца, натуральна, дзешавей, і ад гэтага выйграе эканоміка кожнай рэспублікі і краіны ў цэлым.

Выкарыстоўваючы прынцып параўнальных выдаткаў пры будаўніцтве сваёй многа-

нацыянальнай эканомікі, СССР, аднак, дзейнічае зусім не так, як думаецца будаваць сусветную гаспадарку буржуазныя эканамісты. Апошнія лічаць, што кожная краіна (перш за ўсё малая дзяржава) павінна мець толькі тую галіну, для якой у яе ёсць найлепшыя прыродныя і эканамічныя ўмовы, тым самым паступова набываецца эканамічна зусім аднабок, монакультурны і, дададзім, выварны характар. У СССР побач з галінамі, у якіх кожная рэспубліка спецыялізуецца, яна мае яшчэ і шматгаліновую, комплексную эканоміку, якая гарманічна спалучае прамысловасць і сельскую гаспадарку, цяжкую і лёгкую прамысловасць, вытворчасць прылад працы і прадметаў спажывання. Гэта дае магчымасць у аптымальнай ступені

выкарыстоўваць усе мясцовыя матэрыяльныя і працоўныя рэсурсы, робіць эканоміку рэспублікі гарманічна развітым, жыццяздольным арганізмам, які ўсё больш збліжаецца з гаспадаркай усіх астатніх рэспублік. Такое збліжэнне адбываецца як шляхам абмену прадукцыяй, так і шляхам шырокага абмену спецыялістамі і рабочай сілай. Савецкі Саюз — адзіная гаспадарчая тэрыторыя, дзе забеспечана самае свабоднае перамяшчэнне насельніцтва, тавараў, ведаў.

Новы, выключна плённы этап эканамічнага росту рэспублік СССР адкрыўся пасля XXIV з'езду КПСС, які вызначыў задачы развіцця народнай гаспадаркі краіны на 1971—1975 гады. У гэтым пяцігоддзі будзе захавана і развіта ўсё тое добрае, што

назапашана ў многанацыянальнай эканоміцы СССР за папярэдні перыяд яе існавання. Прамысловая вытворчасць асобных рэспублік павялічыцца да 1975 года ў размеры ад 35 да 63 працэнтаў. Яшчэ больш інтэнсіўна будзе адбывацца працэс збліжэння гаспадарак асобных рэспублік у адзіным эканамічным арганізме СССР. Гэты глыбокі эканамічны працэс будзе садаёйнічаць далейшаму ўмацаванню сацыяльнай і культурнага брацтва савецкіх рэспублік, якое з'яўляецца ўзорам ажыццяўлення прынцыпаў сацыялістычнага інтэрнацыяналізму, прынцыпаў ленинскай нацыянальнай палітыкі.

А. ЛЕБЯДЗІНСКАС,
кандыдат эканамічных навук.

ОНИ ПОБЫВАЛИ В МИНСКЕ

Эти снимки сделаны нашим фотокорреспондентом Василием АНДРОНОВЫМ во время поездки в Минск детей наших соотечественников, отдыхающих в пионерском лагере в Крыжовке. Экскурсию ребята ожидали с нетерпением: «Какая она, столица Белоруссии! Похожа ли на те города, в которых они живут!»

Продливой дождь, сопровождавший автобус от Крыжовки до самого города, вдруг кончился, и Минск встретил детей солнцем и умытыми улицами. Нет, он не такой, как Мюнхен, Ганновер, как те боль-

шие и маленькие города, в которых со своими родителями живут ребята из Бельгии, ФРГ, Австрии, Швейцарии.

Минск очень новый. Здесь новые дома, новые улицы, скверы, парки. Довоенный город был почти полностью сожжен и разрушен гитлеровскими оккупантами, и минчане после освобождения восстанавливали его с большой любовью, желанием сделать его еще краше и лучше прежнего.

Белоруссия понесла огромные человеческие жертвы в годы второй мировой войны, потому так много памятников и

обелисков по всей нашей земле. В Минске гости побывали на площади Победы возле Вечного огня, зажженного в честь погибших воинов и партизан. В Пионерском парке они сфотографировались у памятника юному герою Марату Казею (снимок справа).

На кондитерской фабрике «Коммунарка» гостям дали белые халаты, провели по цехам, угостили конфетами (снимок слева).

Верхний снимок сделан во время остановки по пути в Крыжовку. На дороге — лягушка.

НАШИ ГОСЦИ

НАРЭШЦЕ ПАВЕРЫЎ

Арцём Цімашэнка, паводле яго ўласных слоў, «увесь век быў няшчасны, не бачыў радасці змалку, на росквіце гадоў і на старасці».

Урадзэнец вёскі Горкі, што на Краснапольшчыне, Арцём Цімашэнка выбраўся ў няблізкі свет пасля службы ў царскай арміі. Ён паспытаў ужо працы на шахтах, лясных працоўках, зведзеў парабкоўства і нечакана вырашыў ехаць у Канаду. Ішоў 1914 год. Цімашэнка ўгавораў аднагодкаў Антона Шэмета і Васіля Далданава, з якімі разам працаваў у Данбасе на шахтах, ехаць з ім. Але тыя не згадзіліся.

Зборы былі кароткія. Параска, тулячы да сябе двух малых хворых дзяцей, маліла мужа не пакідаць яе.

Арцём атрымаў некалькі лістоў з роднага краю. Параска прасіла яго вярнуцца. Памёрлі

сыны, а ёй адной горка жыць. Тым часам адбылася Кастрычніцкая рэвалюцыя. Не стала памешчыкаў, кулакоў. Савецкая ўлада дала сялянам зямлю. З'явіліся школы і бальніцы.

Арцём Цімашэнка чытаў прарускую рэвалюцыйную ў канадскіх газетах, чуў па радыё пра голад, разруху. Стагоддзе міне, пакуль акрыяе той край, ачуваюць ад грамадзянскай вайны, інтэрвенцыі тамашнія людзі — такі вывад рабілі ўсе тагачасныя газеты Канады. І Арцём Цімашэнка не верыў аднасяльчанам, калі яны пісалі, што жыццё наладжваецца. Нічога ў іх не змянілася і не зменіцца. Няма на свеце такой улады, якая б абараняла бедняка, рабочага ці селяніна.

Жыццё самога Арцёма на чужой зямлі было нялёгкім. Пошукі работы ледзь не па

ўсёй краіне. Праца да сёмага поту на чыгунцы і ліцейным заводзе. Жыў Цімашэнка надзеямі, усё верыў, што і яго зорка, нарэшце, засвеціць.

Не засвяціла. Не разжыўся ён на грошы, не абзавёўся сям'ёю. Нажыў хваробу. Усё часцей думаў ён пра далёкую зямлю роднай Магілёўшчыны.

Праляцелі гады. Не паспеў азірнуцца, як надышла старасць. Не раз і не два ў марах пераносіўся ў любую старонку.

Цімашэнка чуў пра савецкія спадарожнікі, палёты касманаўтаў, першы атамны карабель і першую ў свеце атамную станцыю, чуў пра поспехі эканомікі. І зноў не верыў. У яго ўяўленні Беларусь паранейшаму была лапцюжнай і сярмяжнай. Нават едучы сюды праведзець блізкіх, ён накупляў напільнікаў, завесаў, цісочкаў,

абцугоў. Ён хацеў здзівіць людзей слясарным інструментам. І страшэнна здзівіўся сам, калі ўбачыў, што ў крамах усяго гэтага — колькі хочаш.

Многа гадоў настойліва дабіваючыся ў канадскіх улад дазволу на паездку, Цімашэнка не думаў убачыць такіх зрухі на беларускай зямлі. Здзівіўся Арцём Цімашэнка, што ў саўгасе «Завадоцкі» абодва яго пляменнікі — Іван і Усцін — зарабляюць не менш за інжынераў. Дамы ў іх добрыя, у хаце поўны дастатак. Дзеці атрымліваюць бясплатна адукацыю (у Арцёма — чатыры класы) — вучацца ў школе, тэхнікумах, вучылішчах.

— Няма ў вас праблемы з работай, — казаў ён, калі амаль штодня бачыў у раённай і абласной газетах запрашэнні на працу. Казаў, а сам не хацеў даваць веры. Ездзіў у Краснаполле, Карму і Магілёў — паглядзець.

Сустрэўся Арцём у Кляпінскай Будзе са сваімі колішнімі сябрамі — Антонам Шэметам і Васілём Далданавым.

— Бачу, хто сумленна пра-

цуе ў вас, той усё мае, той шчаслівы, — сказаў ён аднойчы сябрам.

— Выходзіць так, Арцёме.

— А ў нас у Канадзе шчаслівыя толькі багатыя... Арцём Цімашэнка ехаў у Беларусь, і дзесьці ў тайніках душы была думка: з'езджу, пагляджу на сваякоў, калі прыйдзеца, дапамагу ім. Але дапамога яго не спатрэбілася. Нават слясарны інструмент ледзь не сілком пааддаваў знаёмым.

— Эх, як усё атрымалася, як усё атрымалася! — часам горка ўздыхаў госць.

У гэтых словах было нараканне на няскладнае сваё жыццё, дарэмнае бадзянне па свеце.

Зямля бацькоў і дзядоў, якая ўздавала цябе, таму і называецца святою, што яна заўжды з табою — у снах і думках, працы і адпачынку, радасці і горы. Зямлю гэту не забыць чалавеку, як не забыць маці дзяцей сваіх. Хто забывае бацькаўшчыну, той сам сябе карае.

В. САНЬКО.

глазами зарубежной прессы

В МОСКВУ ЗА ПАТЕНТАМИ

«БИЗНЕС УИК», НЬЮ-ЙОРК.

Успехи Советского Союза в исследовании космоса общеизвестны. Его технические достижения, несомненно, представляют интерес. Многие американские компании хотели бы внедрить их у себя. И русские во все большей мере готовы идти им навстречу, конечно, за соответствующую плату. Число советских изобретений, на которые были проданы патенты американцам в 1969 году, возросло до 169 по сравнению с 3 в 1962 году. Однако, по общему мнению экспертов, это лишь капля в море передовой советской техники.

Русские занимают ведущее

положение во многих областях металлургии, а также в области производства и обработки металлов. Так, например, они продают сейчас патент усовершенствованного метода охлаждения доменной печи. Кроме того, полагают, что Советский Союз имеет значительные достижения в некоторых областях производства химикалиев, фармацевтических изделий, гидравлических машин, магнитогидродинамики, медицинских инструментов, а также в области деревообделочной техники, добычи нефти и угля.

В Институте электросварки имени Патона в Киеве проводятся исследовательские рабо-

ты в области сварки и электрометаллургии, и многие американские инженеры признают за русскими ведущее в мире положение в области техники сварки.

Американская компания «Ю. С. сарджикл корпорейшн», приобретающая патент на изобретенный русскими хирургический инструмент, пустила в серийное производство инструменты, которые значительно ускоряют работу хирурга по перевязыванию кровеносных сосудов и наложению швов. Эти инструменты в прошлом году были испробованы на 66 тысячах пациентов. Компания рассчитывает в этом году продать таких инструментов на 3 миллиона долларов.

Техасская компания «Тритоникс лаборатори инкорпорейтед», приобретающая лицензию, продает русское устройство, которое «приучает мозг ко сну». С октября прошлого года эта компания продала

практикующим врачам 125 таких устройств стоимостью 550 долларов каждое.

Американской компанией, обладающей наибольшим опытом в области переговоров с русскими, является вашингтонская патентная фирма «Патент мэнэджмент инкорпорейтед» (ПМИ). Она уже получила по лицензии исключительные права в США на четыре советских изобретения. Одно из них — работающий под большим давлением брендспойт. Бетесдская компания «Терраспейс инкорпорейтед» надеется переделать его в водянную пушку для прокладывания туннелей в скалах.

Президент ПМИ Генри Шур считает, что в будущем продажа советской техники станет более активной. По его словам, «самое ценное приобретение» — это трубопрокатный стан. Он уже используется в Европе и, видимо, незамедлительно для прокатки очень тонких

труб и доведения их до нужного размера, особенно если они изготовлены из твердых или редких металлов, таких, как сплавы циркония, используемые в ядерных реакторах. Одна крупная алюминиевая компания серьезно подумывает об использовании двух советских методов, включая непосредственное превращение глинозема в алюминий в отличие от электролитического процесса.

Компания ПМИ арендовала линию телекса и ведет постоянные двусторонние деловые переговоры со своими советскими партнерами. Кроме того, она каждые два месяца посылает в Москву своего представителя для переговоров о лицензиях.

Большинство представителей западных фирм, заключающих сделки, заявляет, что после того, как договор подписан, русские скрупулезно выполняют его условия.

A Village Hospital

Letters... More letters... Laconic and effusive, but all bearing one and the same address: Chervien, Regional Hospital. One cannot read them calmly. Behind these letters are people of different destinies, snatched away from the claws of death, returned to their work, to the joys of life.

...Six years ago a medical town grew up in the picturesque outskirts of the village district centre, on the very edge of a pine forest. A regional hospital with 200 beds and a polyclinic.

The Chervien regional hospital is not merely a place for curing the sick. It is the headquarters, the scientific and methodical centre of the health service of the region. It is managed by the head doctor of the region — Vladimir Gourinovitch, a 35 year old surgeon, a talented organizer with a highly developed feeling for everything that is new and progressive. The son of peasants, he is well acquainted with the everyday li-

fe and requirements of the farmers. Vladimir Gourinovitch directs all the endeavours of the collective he heads towards a tireless improvement of village public health, towards the introduction into the medical practice of everything that is new and modern.

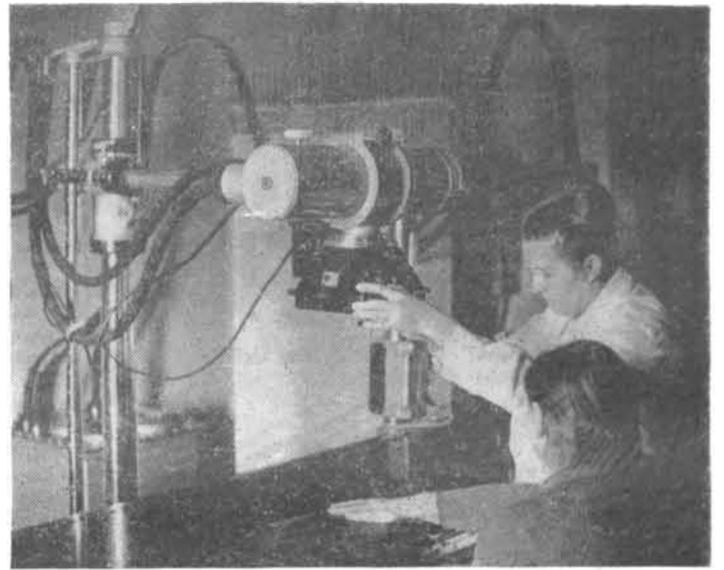
The main preoccupation of the medical personnel of the regional hospital is to give qualified specialized aid to the farmers. Brigades formed by doctors of different specialties go periodically to State and Collective farms and carry out qualified medical inspection of the population.

All that is best in the hospital is for the mother and the baby. The gynecological department of the hospital has taken the entire responsibility of pregnant women. Deliveries are handled exclusively at the hospital maternity ward. At the enterprises, at the State and collective farms gynecologists carry out prophylactic medical in-

spection of women. The school for the young mother is attached to the hospital and functions permanently. The tiny patients are cared for by pediatricians at consultation points, while specialized nurses visit them at home.

As is well known, the medical service for the population of the Soviet Union, the different operations and the stay of the patients in hospital is all free of charge. The State allots large amounts for these services yearly. Thus, for example, the keeping of one person in hospital costs the State 5 roubles a day, one appendectomy and the following stay in hospital costs 40 roubles, etc.

To prevent illness is the hospital's main aim. Prophylactic medical treatment is varied — from mass vaccination of all the population to the prophylactic treatment of working people according to professions, and so on.

IN THE X-RAY DEPARTMENT.

THE PESNYARY SONG COMPANY

Can folk songs serve as the basis for variety music? Or are the two trends in music in absolute contradiction? On the one hand, we have clear sweeping melodies, transparent musical tones, and, on the other — modern marked rhythms, new combinations of instruments, unusual harmonies and a particular style of orchestration common to modern variety music ensemble.

Discussions on the problem have been going on for a long time. Sometimes musicians express views that are poles apart but, nonetheless, folk melodies are forcing their way into Soviet variety music.

As far as Byelorussia is concerned, some folklore experts have insisted that Byelorussian folk songs could not be introduced into variety music because of their nature, content, melodic and rhythmic peculiarities. However, variety composers countered this opinion by producing their own music in a light vein with which they tried to prove the opposite. They succeeded in doing so to a great extent.

A convincing example of this is the Pesnyary (Singers) vocal and instrumental group in Minsk. This highly interesting phenomenon of Byelorussian variety music has won swift popularity far beyond the Republic's boundaries.

«A concert is in progress and eight singers with musical instruments are on the stage. They are young, sincere in expressing the emotions and nature of the songs, and are carried away by them. Familiar melodies fill the concert hall. They are well known in Byelorussia, where many folk singers and choruses have performed them time and again. But today the music is full of something peculiar, the «aroma» of variety. And, surprisingly enough, everybody in the concert hall appreciates the «new life» given to the old folk songs and enjoys them.

Who are the Pesnyary, and what is their artistic road?

The question is answered by Vladimir Mulyavin, the group's art director.

«Officially», he said, «our ensemble came into being on September 1, 1969. However, we had nourished the idea for quite a long time before that. Many of us served in the Soviet Army, and were engaged in musical groups of the Byelorussian Military District decorated with the Order of the Red Banner. After demobilization we worked in different variety teams of the Philharmonic Society, and often went on tours. When we met in Minsk, we spent much time discussing the idea; we argued and drew up plans, and finally started to rehearse. So, at last,

the idea took material form...»

What is the composition of the ensemble? First of all, there is the «family» of electric guitars: Vladimir Mulyavin — solo guitarist; Valery Mulyavin (the director's brother) — rhythm guitarist; Leonid Tyshko — bass guitar; Leonid Bortkovich — rhythm guitar and tambourine; Vladislav Misevich — saxophone; Valentin Badyarov — violin; Valentin Yashkin — electric organ and the Byelorussian lyre; and Alexander Demeshko — percussion instruments. They all sing, accompanying themselves on their instruments.

The company's repertoire is based mainly on folk songs in modern interpretation. The melodies are chosen very carefully. In spite of the unusual rhythm, harmony and instrumental «dressing», the Pesnyary artists feel themselves duty-bound to retain the original nature and melody of folk songs. The boys sing the different songs beautifully, with rich melodic colour; they are really enraptured by the music and enjoy every beat. Their performances are full of national nuances, rhythmic feeling and exceptional musicality.

Besides folk songs, the company presents works by Soviet composers, specially arranged to suit the artists' potentialities. They perform songs by I. Dunayevsky, B. Mokrousov, N. Bogoslovsky, and the Byelorussian composers I. Luchenok, V. Olovnikov, Y. Semenyako and Y. Grishman.

The merits of the new ensemble were highly appreciated at the Fourth All-Union Variety Artists' Competition in Moscow last year. This was the first serious trial faced by the young artists. They took their time preparing for it, and came through with flying colours.

The panel was unanimous in awarding the second prize and the title of laureates of the competition to the Byelorussian vocal and instrumental Pesnyary ensemble. The success was especially noteworthy, since nobody was awarded the first prize.

The Republic's composers are showing a growing interest in the Pesnyary group. They write songs for them and interpretations of folk melodies. This, of course, will enrich their repertoire.

Today the Pesnyary group performs in concert halls and on radio and TV programmes. They are very well known and popular and people rush for tickets when the company presents a concert.

Yelena RAKOVA.

Care of the old and invalids

VLADIMIR BARYBIN, First Deputy Minister of Social Security of the Russian Federation, replies about the pension system and the position of invalids in the USSR.

The Soviet state takes care of a person throughout his life. Free medical services and education, pensions, grants, sickness benefits and paid holidays have become ordinary things for Soviet people.

In the Soviet Union the overwhelming majority of old and incapacitated citizens get pensions. The number of pensioners last year was well over 41 million, including more than 12 million farmers. The large number of pensioners is due primarily to the extension of pension coverage in recent years.

The pension age for farmers has been reduced by five years, as from 1968. Old-age pensions for farmers are now granted to women upon reaching 55, and men 60 years, as in the case of factory and office workers.

At the same time the pension age for women working at textile enterprises, and for all people who have worked for a long time in the Far North was also reduced by five years.

Workers engaged in ore mining, chemical and metallurgical industries, in transport, in the timber and the building industries become eligible upon reaching the age of 45-50 for women, and 50-55 for men. The qualification of the length of service has also been reduced.

The required length of service in our country entitling factory and office workers to an old age pension is 25 years for men and 20 for women, though a partial old-age pension may be received even in case of incomplete length of service upon reaching the pension age.

The size of pensions has been increased considerably for many categories of pensioners as from January 1, 1968.

Pensions for all groups of war invalids are up by 25-35 per cent, while the basic pension for war invalids of the third group was raised by 43 per cent.

The size of the pension depends upon the earnings of the person, and comprises from 50 to 75 per cent, and in individual cases as much as 100 per cent of the average monthly wage or salary in the year preceding retirement, or, if the person so chooses for any five

consecutive years out of the last ten years prior to retirement.

The Directives of the 24th CPSU Congress for the Five-Year Economic Development Plan of the USSR for 1971-1975 provide for further increases in pensions for workers, employees and collective farmers.

From July 1, 1971, it is planned to raise collective farmers' minimum pensions and to raise the minimum workers' and office employees' old-age pensions.

In the course of 1973 there will be an increase in pensions of servicemen's families who have lost their breadwinner.

Higher pensions for labour and war invalids will be one of the big pensioning measures of the Ninth Five-Year Plan. The invalids' pensions are to go up by an average of 33 per cent. The pensions of families that have lost their breadwinner will rise simultaneously by an average of 20 per cent.

Many invalids, and the war-disabled in particular, receive great privileges in the Soviet Union. More than 500,000 people travel free of charge on all types

of municipal transport; many receive free vouchers for accommodation at sanatoriums. More than 150,000 crippled war invalids unable to move about on their feet, have been issued free automobiles or other motor vehicles.

As a rule, old people and invalids try to remain active and seek some work with which they can cope. To meet their wishes the state has legislatively obliged managers of enterprises and offices to provide work and conditions suitable for pensioners. Special enterprises and workshops with easier work routines have been set up for those who cannot work under regular conditions. Invalids work shorter hours, have additional intervals during the workday, additional holidays, etc.

Many categories of old-age pensioners may continue to work and draw a full pension and full wages. This right is granted to all industrial workers and foremen, those employed in communications, trade, public catering and daily services, as well as junior and paramedical personnel, physicians, rural school teachers and many others.

Invalids who wish to learn a new trade may do so at vocational and other schools or at enterprises, through individual apprenticeships. The Ministry of Social Security of the Russian Federation runs 53 schools for seriously incapacitated invalids, where they are trained in 35 trades and are fully maintained by the state (food, lodgings, clothing, etc.).

The care of the old and incapacitated is not limited to pensions. The state assumes full care of persons who have no families to support them and are in need of regular assistance. They are accommodated in homes for the old and incapacitated, where they are assured not only material security, medical, cultural and other services, but where in many cases their capacity for work is restored. Besides this they retain a portion of their pension. The Russian Federation alone has 862 such homes accommodating more than 180,000 old people and invalids. To maintain these homes the state spends increasingly huge funds.

The plan for 1971-1975 provides for the construction of similar homes in the Russian Federation to accommodate another 61,000 people.

At the same time the Directives of the 24th Congress of the CPSU envisage considerable improvement in the supply of transportation means, prosthetic and orthopedic devices and other types of social aid to invalids.

IN ONE OF THE PARKS OF MINSK.

В БРЕСТСКИХ ЛЕСАХ

Записки партизана

(Продолжение. Начало в №№ 13—28).

Последняя попытка чуть было не закончилась трагически. При подходе к железной дороге Брест—Пинск партизанская группа нарвалась на сильную вражескую засаду. Завязался бой, во время которого под Сергеем Ивановичем убило лошадь, и партизанам пришлось повернуть назад.

Что нам оставалось делать? Ничего не предпринимая, продолжать дожидаться С. И. Сикорского? Или послать к нему нарочного с донесением, попросить указания и опять-таки ждать ответа?

Но ведь гитлеровцы не будут ждать, они с часу на час могут начать наступление на партизанскую зону. Поэтому легко понять, сколь велика была наша радость, когда к нам пришел гонец из Коречинских лесов и принес письмо командира соединения:

«К сожалению, из нескольких попыток пробиться к вам у меня ничего, кроме крупных потерь, не вышло. Поэтому вынужден несколько задержаться. Руководство южной зоной полностью возлагаю на Вас».

Так пока на неопределенный срок наша зона становилась самостоятельным партизанским краем. Все решения о дальнейшей борьбе с оккупантами мы отныне должны были принимать сами. И первым из таких решений был приказ бригаде имени Флегонтова остаться в районе Сварыни для усиления охраны воздушного моста от Москвы до партизанского аэродрома: воздушный мост должен действовать во что бы то ни стало.

НЕВИДИМЫЙ ФРОНТ

Наши предположения о повышенном интересе фашистов к партизанскому аэродрому подтвердились самым неожиданным образом. Разведчики всех отрядов усиленно занимались сбором све-

129

дений о противнике и для этого поддерживали постоянную связь с подпольщиками в населенных пунктах Брестчины. Разведгруппа из бригады имени Сталина ориентировалась на Брест, откуда всегда возвращалась с очень ценными данными. Но с недавних пор у брестских подпольщиков начались необъяснимые провалы, и возникло предположение, что в них виновен кто-то из разведчиков — связанных.

Подозрение брестских подпольщиков пало на одного из них, некоего Виктора Леонтьева: с тех пор как он стал разведчиком, Виктор интересовался не столько сбором сведений о противнике, сколько делами своей бригады и других партизанских отрядов. В Брест, как правило, Леонтьев отправлялся охотно, но входил в город не вместе со всей группой, а один, и нередко там, где других фашисты непременно задержали бы. Не потому ли, что ему нечего бояться гестаповцев? И из Бреста, не в пример измученным, изнервничавшимся от волнения ребятам, этот человек возвращался свеженьким и чистеньким, будто у тещи на блинах побывал...

Надо было все это проверить, убедиться, виноват ли Леонтьев в том, в чем его подозревали, или подозрения не имеют под собой никакой почвы.

За проверку взялся Михаил Петрович Хохлов.

Леонтьева вызвали в штаб. Через полчаса в комнату, где мы с Хохловым сидели, вошел высокий, широкоплечий, атлетически сложенный парень с красивым, немножко надменным лицом.

— Звали? — спросил он, остановившись возле двери.

— Леонтьев? — Михаил Петрович поднял голову от каких-то бумаг на столе. — Проходи, садись. Одну минуточку...

130

Он сделал вид, будто аккуратно укладывает бумаги в папку, а сам бросил несколько быстрых, оценивающих взглядов на парня, пока тот усаживался на предложенный стул.

— Понимаешь, — начал Хохлов, — есть у нас для тебя очень важное, очень секретное и, прямо скажу, опасное задание. Тут, брат, такой человек нужен, чтобы смелее самого смелого был.

Леонтьев улыбнулся:

— Разве к фашистам в пасть и трусы лазить могут? Сколько раз в Брест ходил, завтра опять пойду, а не жалуюсь, что поджилки дрожат...

— Завтра разведчики без тебя обойдутся, — отрицательно качнул Хохлов головой. — Ты для другого нужен. Кстати, немецкий язык хорошо знаешь?

— Откуда? Разве что «хенде хох» и «Гитлер капут»...

— Вот тебе на! Коренной москвич, высшее образование перед самой войной получил, а не знаешь. Чему же вас в столичных вузах учат?

Леонтьев удивленно поднял брови:

— Москвич? Нет, вы меня с кем-то путаете: я ленинградец. В Ленинграде и институт физкультурный имени Лесгафта закончил. А там, к сожалению, другой язык изучал.

— Как же сюда попали? — будто из уважения к институтскому образованию, перешел Хохлов на «вы».

— Направили: работал заведующим отделом физкультуры и спорта брестского облисполкома.

Он отвечал легко и свободно — или так привык или научили его отвечать на такие общие при любом знакомстве вопросы. А нам пока только первое знакомство с этим красивым, всем внешним видом располагающим к себе парнем и нужно было.

Михаил Петрович поднялся из-за стола, протянул руку и сказал:

131

— В бригаду больше не возвращайся. И с товарищами по бригаде лучше пока не встречаться. Понял?

— Нет, — Леонтьев простодушно пожал плечами. — Почему с ними встречаться нельзя?

— Как тебе сказать? — Хохлов замаялся. — Скоро приедет Сергей Иванович Сикорский. Он тебя еще по Бресту, по облисполкому, помнит. От него и узнаешь, на какое задание пойдешь.

— И долго ожидать?

Хохлов пожал плечами:

— Начальству виднее. Поживи пока в комендантском взводе. Отдыхай, набирайся сил. Только чур: о разговоре нашем — никому ни слова.

Я ожидал, что Леонтьев хотя бы спросит, какое задание ему предстоит. Но вместо этого он поднялся со стула, кивнул головой: все, мол, ясно — и вышел из комнаты.

— Ну? — проводил его взглядом, повернулся ко мне Михаил Петрович. — Что скажешь?

— А шут его знает! — чистосердечно признался я. — На шпиона вроде не похож.

— Это верно, на лбу не написано. — Хохлов прошелся от стола к двери и обратно. — Одно из двух: или мы ошибаемся, или мерзавец — высокого класса спец!

— Может, посадить? — предложил я. — До выяснения.

— А что толку? Улик никаких: упрется — наконец, правды не добьемся. Пускай пока в комендантском взводе поживет. Белкову скажи, чтобы глаз с него не спускал. А я тем временем проверкой займусь.

На следующее утро Хохлов отправился в бригаду имени Сталина. Днем пришел Беляков и рассказал, что Леонтьев никуда из помещения комендантского взвода не выходит, валяется на койке и развлекает хлопцев забористыми анекдотами. А вечером приехал уполномоченный особ-

132

го отдела Леонид Николаевич Зарецкий и сообщил, что в Щорсовском отряде появилась какая-то никому не известная смазливенькая девушка Клава.

С месяц назад она пришла на дальнюю заставу отряда и заявила, что советские люди в Бресте помогли ей бежать из эшелона, в котором гитлеровцы отправляли нашу молодежь на каторгу в Германию. В доказательство Клава предъявила пистолет ТТ с обоймой патронов, полученный от спасителей, и попросила принять ее в партизанский отряд. На заставе ребята молодые, Клава им понравилась, и они решили до отправки в отряд приютить ее у себя. Но отправка затянулась: девушка сошлась с начальником заставы и лишь несколько дней назад вместе с ним, как жена, прибыла в лагерь. Там вдруг выяснилось, что Клава — отличная повариха, и ее назначили помощником повара на партизанскую кухню.

— Ничего не скажешь, работает хорошо, — закончил Зарецкий. — Партизаны ею довольны.

— Что же во всем этом невероятного? — не понял я.

— С житейской точки зрения как будто ничего: спаслась от гитлеровцев, и слава богу. А если подходить с точки зрения бдительности?

— У вас есть факты?

— Извольте.

И то же самое предстало в совершенно ином свете.

Клава утверждает, что какие-то люди помогли ей бежать из фашистского эшелона. Но, по самым точным разведывательным данным, из Бреста в Германию за последние два с половиной месяца не ушел ни один эшелон с советской молодежью. Однако предположим, что разведка ошиблась. В таком случае, почему Клава явилась на заставу в чистой, опрятной одежде, в крепкой обуви и, как выразился Зарецкий, «вполне нормальной

133

упитанности»? Разве мы не знаем, в каких нечеловеческих условиях перевозят гитлеровцы своих невольников?

— Скажите, — спросил Леонид Николаевич, — у вас пистолет какой системы?

— Ну, «парабеллум».

— А почему не ТТ?

— Будто сами не знаете: у ТТ — близкий бой, нам такие не годятся.

— Правильно, — кивнул Зарецкий, — вот и позвольте открыть вам небольшой секрет. Засылая в наш тыл своих агентов, немцы снабжают их таким, как у Клавы, оружием, чтобы обмануть наших контрразведчиков. Однако дешевенький этот приемчик давно разгадан, и беглецов с пистолетами ТТ мы проверяем во сто крат придирчивее, чем тех, у кого никакого оружия нет.

— Допустим. Но неужели они сами не догадываются об этой своей глупости?

— Типично немецкий шаблон: как однажды заведено, так и идет. Вот и у Клавы наш пистолет. А знаете, почему она постаралась не сразу в отряд попасть?

— Боялась проверки?

— Именно. Поэтому и «мужем» на заставе обзавелась. Ну, что будем делать?

Я пожал плечами.

— Это по вашей части, вам и предлагать.

Зарецкий подумал, помолчал. Наконец кивнул головой.

— Приглашу-ка я ее сюда, будто поварихой в штаб. Начнет отказываться — прямо в отряде арестовать, а согласится — здесь поговорим, когда Хохлов вернется.

На том и порешили.

— Действуйте.

Леонид Николаевич уехал. Вскоре он вернулся вместе с Клавой.

134

— Не то что брыкаться не стала, а с радостью согласилась, — усмехнувшись, сообщил он. — Все побоку: и «мужа», и отряд, — лишь бы сюда скорей. Хотите на нее глянуть?

— Нет. Отведите к Белякову, пускай до приезда Михаила Петровича отдохнет...

А у Белякова для таких «гостей» была заранее приготовлена отдельная комната с железной койкой, небольшим столиком и табуреткой, с окном, затянутым сеткой из колючей проволоки. И едва Клава переступила ее порог, как услышала невозмутимо-спокойный голос нашего коменданта:

— Вы арестованы. Прошу располагаться.

— За что?

— Не могу знать.

Зарецкий уехал, Михаила Петровича все еще не было, и первый допрос арестованной пришлось проводить мне. Небольшого роста, стройная, красивая шатенка, Клава сразу расплакалась, начала жаловаться на судьбу. Я не стал ее успокаивать, коротко сказал:

— Если вы не виноваты, держать не будем. Всех, кто к нам приходит, надо проверять. И вас тоже. Расскажите, откуда вы родом, как очутились в Бресте.

Клава заговорила спокойнее. Родилась она в Кривом Роге, там закончила десятилетку. Познакомилась с инженером, работавшим на одном из заводов, и перед войной они поженились. В первые дни войны муж со своим заводом эвакуировался на восток, а Клава не смогла бросить стариков-родителей. Пришли немцы, начали отправлять молодежь на работу в Германию; схватили и ее. Везли невольников в закрытых товарных вагонах, без пищи и воды, и на третьи сутки высадили в Бресте. Разместили в деревянных бараках, окруженных высоким забором из колючей проволоки. Охраняли лагерь полицейские. Один

135

из них пожалел несчастную девушку, вывел за колючую проволоку и познакомил с какими-то добросердечными людьми. Они одели и накормили Клаву, а потом дали ей пистолет, вывели за город и показали, куда идти, чтобы скорее добраться до партизан.

Слушал я все это и диву давался: какими же простаками оказались хлопцы на заставе, поверив такой очевидной лжи!

Обрывая «жалостную» болтовню, я жестко сказал:

— Хватит нас баснями кормить. Что ни слово, то ложь. Никакая вы не пленница, а самая настоящая шпионка.

— Я не враг! — вскочила девушка. — Я говорю правду...

— Сидите! — пришлось прикрикнуть, и она опять опустилась на край кровати, нервно ломая пальцы. — Да, самая обыкновенная шпионка: вас завербовали гитлеровцы и подослали сюда с каким-то заданием. С каким? — будет выяснено, и вы сполна получите по заслугам.

Я шагнул к двери, но Клава бросилась на колени:

— Не уходите! Я боялась... Я же не сделала ничего плохого!

— Будете говорить правду?

— Все расскажу, только не губите!

Нет, не какой-то сердобольный полицейский вывел ее за колючую проволоку лагеря. В лагерь пришел немецкий офицер-переводчик и долго разговаривал с девушками, привезенными с Украины. Он отобрал пятерых самых красивых, в том числе Клаву, и их перевели в отдельный барак. Выдали приличную одежду, сытно кормили.

(Продолжение следует).

136

«НЕ Я ПЯЮ — НАРОД...»

120 год з дня нараджэння Янкі Лучыны

СПОЎНІЛАСЯ 120 год з дня нараджэння таленавітага паэта-дэмакрата Янкі Лучыны (Івана Люцыянавіча Неслухоўскага), які займаў прыкметнае месца ў развіцці беларускай літаратуры другой паловы XIX стагоддзя. На вялікі жаль, да нас не дайшла цалкам багатая паэтычная спадчына Лучыны, які пісаў на трох мовах — беларускай, рускай і польскай. Сціплы чалавек, абывакавы да славы, ён не пакінуў нават кароткай сваёй біяграфіі, таму даследчыкам даводзіцца па крушчых збіраць звесткі пра яго жыццё.

У Цэнтральным дзяржаўным гістарычным архіве БССР у Мінску захоўваецца справа аб паходжанні старажытнага дваранскага роду Неслухоўскіх. Там ёсць копія метрычнай выпіскі аб нараджэнні старэйшага сына Івана.

У доме бацькі будучага паэта — мінскага адваката Люцыяна Неслухоўскага — частымі гасцямі былі прыхільнікі літаратуры і мастацтва. Гэта асяроддзе мела дабратворны ўплыў на маленькага Янку. Заробку бацькі не хапала на тое, каб утрымліваць вялікую сям'ю, таму ён пачаў арэндаваць у няязіў Радзівілаў два маёнкі ў Мінску павеце. У гэтыя маёнкі вязаліся на лета сям'я Неслухоўскіх. Такім чынам хлопчык, які нарадзіўся ў горадзе, меў магчымасць блізка пазнаёміцца з жыццём народа. Тут убачыў ён прыгажосць роднага краю, любоў да якога асвятляла ўсё яго жыццё.

Да 14 год Янка Лучына атрымліваў хатнюю адукацыю, а ў 1865 годзе паступіў у трэці клас Мінскай класічнай гімназіі. У «Мінскіх губернских ведомостях» ад 18 ліпеня 1870 года паведамлялася, што ў ліку лепшых вучняў, якія скончылі поўны курс гімназіі, быў Іван Неслухоўскі. Яшчэ гімназістам будучы паэт працягваў цікавацца да народнай творчасці, удзельнічаў у экспедыцыйна-этнографічных паходах.

У 1870 годзе Янка Лучына паступае ў Пецябургскі ўніверсітэт на матэматычны факультэт. Матэрыяльнае становішча сям'і Неслухоўскіх у гэты час значна пагоршылася. 17 верасня 1870 года студэнт матэматычнага факультэта Іван Неслухоўскі вымушаны быў падаць на імя рэктара ўніверсітэта прашэнне такога зместу: «Будучы по бедности не в состоянии вносить установленную плату за слушание лекций, имею честь покорно просить Ваше Превосходительство освободить меня от оной... При этом прилагаю свидетельство о бедности, выданное мне от мінскаго уездного предводителя дворянства».

У 1871 годзе Янка Лучына пераводзіцца з універсітэта ў тэхналагічны інстытут, пасля заканчэння якога працуе начальнікам чыгуначных складаў на Каўказе, а затым

начальнікам галоўных чыгуначных майстэрняў у Тыфлісе. Там адбылося знаёмства Я. Лучыны з М. Горкім, які працаваў рабочым у майстэрнях. Аб гэтым знаёмстве ўспамінаў Горкі ў 1928 годзе.

Апошнія гады свайго жыцця Лучына, цяжка хворы, працаваў у Мінску ў тэхнічным бюро Лібава-Роменскай чыгункі.

48 гадоў пражыў паэт. Толькі за 6 год да смерці ён першы раз убачыў сваё імя на вокладцы невялікай кніжкі «Вязанка», якую пры дапамозе сяброў выдаў на ўласныя сціплыя сродкі за мяжой. «Не я пяю, — пісаў Лучына ў адным з 11 вершаў зборніка, — навод божы даў мне ў песні лад прыгожы, бо на сэрцы маю пугы і з народам імі скуты».

У 1903 годзе пецябургскі гурток студэнтаў-беларусаў падрыхтаваў другое выданне «Вязанкі». Закон аб забароне выдання літаратуры на беларускай мове быў яшчэ ў сіле. Таму «Вязанку» прадставілі цэнзурнаму камітэту як кніжку на балгарскай мове.

Пісаць Янка Лучына пачаў рана, (ёсць звесткі аб вершы, напісаным у 9-гадовым узросце), але ўпершыню яго верш на рускай мове «Не ради славы иль расчета» быў надрукаваны ў 1886 годзе ў газеце «Минский листок». Тут жа убачылі свет «Весна-вой парой» (1889), «Ямшчык» (1890), «Вясна» (1891). Некалькі вершаў Лучыны былі змешчаны ў «Северо-Западном календаре» А. Слупскага (1892—1893). Сярод іх «Стары ляснік» — урывак з вялікай паэмы, якая дайшла да нас на польскай мове. Паэма, напісаная па-беларуску, відаць, спецыяльна перакладлася на польскую мову для варшаўскага часопіса «Жыццё».

Вершы Лучыны шырока распаўсюджваліся ў рукапісах. Якуб Колас ў аўтабіяграфіі пісаў: «Яшчэ ў пачатковай школе выпадкова папалі да мяне ў рукапісе беларускія вершы, напісаныя Янкам Лучынам (як я потым даведаўся). Гэтыя вершы я вывучыў напамяць і лю-

біў дэкламаваць. Сярод маіх родных і знаёмых гэтыя вершы карысталіся вялікім поспехам».

Паэт «нядолі і смутку народнага» пісаў у «Роднай старонцы»:

Ты нам раскінулася
лесам, балотамі,
Выдмай пясчанаю,
неўраджайнаю,
Маці-зямліца...
А сын твой,
беднай адзеты сярмягаю,
З лыка плячэныя лапці
абуўшы,
Едзе драбінаю,
ці калымагаю,
Конем, што цягне, як бы
заснуўшы...
Гаротны лёс народа сціскаў
болем сэрца паэта, але
ён верыў у светлую будучыню
свайго краю:
Сонца навукі скрозь
хмары цёмныя
Прагляне ясна над нашай
ніваю.
І будучь жыці дзеткі
патомныя
Добраю доляй — доляй
шчасліваю!

Адна з асноўных тэм творчасці Янкі Лучыны — любоў да «радзімай маці-зямелькі». Ён прысвечаны лепшыя вершы: «Бусел», «Горць пшаніцы», «Цудоўны краявід». Апошні напісан на Каўказе. Паэт захапляўся «краем блакітных дзяляглядаў, дзе столькі святла і праменьняў», але сярод урачыстай прыгажосці яму мроілася «крытая саломай хата, сцяжынка вузкая ў лесе».

Творчасць Янкі Лучыны, палымная і шчырая, — каштоўны ўклад у гісторыю развіцця беларускай культуры.

Выступаюць удзельнікі ансамбля песні і танца «Колас» з вёскі Ярэміна Гомельскага раёна.

Фота Я. КОСЦІНА.

ДРАЎЛЯНЫ ЗВЯРЫНЕЦ

Разумныя, здольныя і чутліва да прыгажосці рукі рабілі гэтыя рэчы.

Можна ж проста выразаць лыжку, драўляную, моцную, і будзе яна служыць гады. А можна зрабіць з яе ручкі качку з прыціснутымі крыламі і маленькай галоўкай.

Многія статуэткі майстраў — вынік назіранняў. Вось аленіха корміць сваё аленяня. Яно, кволенькае, апусцілася на пярэднія ножкі. А маці грацыёзна павярнула галаву да свайго дзіцяці і так застыла, пшчотная і насцярожаная. Побач лісяняты, медзведзяняты, ласяняты, совы, чаплі.

Гэты добры свет нашага дзяцінства, прастадушных і хітрых зверанат блізка Барысу Васількову, народнаму ўмельцу, рабочаму Гомельскага станкабудаўнічага завода.

Калі захапіўся ён гэтым заняткам, дакладна і не памятае. Можна, яшчэ ў дзіцячым доме або школе фабрычна-заводскага навування. І ў арміі ў вольныя часіны ўсё нешта рэзаў з дрэва. А як прыйшоў сюды на завод, зрабіў

сабе пры дапамозе таварышаў разцы рознай формы, і работа пайшла шпарчэй.

Пабываў Васількоў на некалькіх выстаўках дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Прыглядаўся да экспанатаў, хацеў зразумець, хто як рэжа. Спрабаваў сам працаваць і ў той, і ў другой манеры. Спачатку нясмела капіраваў натуру, баючыся ўпусціць драбнейшую дэталю. А пасля пачаў рэзаць смялей, больш давяраць матэрыялу, «выяўляць дрэва».

Мінулы год для Барыса Міхайлавіча быў асабліва «ўраджайны». Работы яго экспанаваліся на абласной, рэспубліканскай, усесаюзнай выстаўках. І ўсюды ён атрымліваў прызнанне і дыпломы.

Цэняць народнага ўмельца, яго залатыя рукі на заводзе. Даручаюць тонкую, адказную работу. А ў заводскімі краўніцтва захоўваецца альбом са здымкамі скульптур Васількова. «Драўляны звярынец», што жыве сваім нячутным жыццём у кватэры рабочага, прыносіць радасць людзям.

Д. МАНАЕВА.

хроніка культурнага жыцця

Купалаўскі мемарыяльны комплекс

Рэстаўрыруецца дом у Вязынцы, дзе нарадзіўся народны паэт БССР Янка Купала. Дом аднаўляецца ў тым выглядзе, якім ён быў у канцы мінулага стагоддзя, калі тут пасяліўся бацька будучага паэта — Дамінік Луцэвіч. Навуковыя супрацоўнікі адціскалі шэраг рэчаў і прадметаў, якімі карысталіся, мяркуючы па ўспамінах і некаторых дакументах, бацькі паэта.

Нядаўна супрацоўніца літаратурнага музея Я. Купала Я. Рамановская пабывала ў Польскай Народнай Рэспубліцы. У Варшаве і Альштыне яна гутарыла з людзьмі, якія добра ве-

далі сям'ю Луцэвічаў. Удалося ўдакладніць гісторыю фальварка Вязанка, план дома, дзе нарадзіўся Купала. Гэтыя новыя дадзеныя будуць выкарыстаны ў работах, якія ажыццяўляюцца па праекту спецыяльных навукова-рэстаўрацыйных майстэрняў Міністэрства культуры БССР.

У бліжэйшым будучым у Вязынцы мяркуецца стварыць Купалаўскі мемарыяльны комплекс-запаведнік. Тут намячаецца аднавіць у першапачатковым выглядзе сад, наваколны ландшафт і пабудовы. Прадугледжваецца зона для масавых купалаўскіх святых паэзіі.

На нямецкай мове

Выдавецтва Акадэміі навук Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі выпусціла ў свет зборнік «Беларускія народныя казкі». Кніга, якая выйшла ў серыі «Казкі свету», даць магчымасць нямецкаму чытачу пазнаёміцца з узорами беларускага фальклору.

«Беларускія народныя казкі» аб'я-

печаны пасляслоўем, у якім дадзены кароткі гісторыка-геаграфічны нарыс Беларусі, паказаны шляхі развіцця яе фалькларыстыкі. Пераклад на нямецкую мову беларускіх казак ажыццявілі супрацоўнікі Інстытута фалькларыстыкі Акадэміі навук ГДР Ханс Грым і Гізела Грыпетрог.

Конкурс імя Фадзеева

У 1969 годзе ў гонар 25-годдзя Перамогі над фашысцкай Германіяй ЦК ВЛКСМ, Саюз пісьменнікаў СССР і выдавецтва «Молодая гвардыя» аб'явілі ўсесаюзна літаратурны конкурс імя Фадзеева.

Падведзены вынікі гэтага конкурсу. Сярод ўзнагароджаных вядомы беларускі пісьменнік Іван Шамякін. Яму прысуджана другая прэмія за апошні твор «Браняносец «Таварыш Ленін».

ЧАМУ ТАК НАЗВАНА?

Уявіце сабе карту Беларусі. Яна ўся спярэжчана назвамі рэк, азёр, гарадоў, паселішчаў. Адкуль пайшлі гэтыя назвы? Адны лёгка растлумачыць: Навагрудак—новы гродок, горад, гарадок. Каб зразумець паходжанне іншых, трэба добра ведаць гісторыю краю, побыт народа, мовы суседзяў. Напрыклад, назва возера Нарач балтыйскага паходжання. У літоўскай мове ёсць блізкія словы нара, нарас (нырок, гагара, чайка). Або назва вёскі Пратасы. У аснове—тэрмін пратас, даволі мнагазначны: круглае бярвяно для прыкаткі раллі, дошка з ручкамі для выраўноўвання трыкоўкі. Непасрэдна назва вёскі паходзіць ад прозвішча, якое, відаць, утварылася ад мянушкі (роўны, як пратас).

Назвы паселішчаў вылучае тапаніміка, рэк і азёр—гідраніміка, палёў, лясцоў, сенажаці і іншых дробных геаграфічных аб'ектаў—мікратапаніміка.

Адна частка назваў населеных пунктаў звязана з прыроднымі ўмовамі. У іх лёгка ўгадваюцца назвы дрэў, траў, жывёлін: Бор, Дубровы, Барозаўка, Іўе, Дзятлава. Другая—адлюстроўвае дзейнасць людзей: Агароднікі, Рудня, Дражня (некалі існавалі спецыяльныя вытворчасці—дражні, дражніцы, дзе з дрэва доўбілі чаўны). Трацюю групу складаюць назвы, якія характарызуюць са-

мо паселішча: Навасёлкі, Пагост, Выселкі, Негарэлае (месца, якое не гарэла). Да чацвёртай адносяцца назвы, утвораныя ад прозвішчаў і імёнаў: Аляхновічы, Васілевічы, Барысаў.

Больш складана вызначыць паходжанне назваў рэк, асабліва вялікіх, бо яны значна старэйшыя за паселішчы. Полацк—адзін са старажытнейшых беларускіх гарадоў, ён узнік на рацэ Палата, назва якой існавала задоўга да ўз'ядзення горада. Хутка спойніца 1000 год Віцебску, ён таксама атрымаў імя ад ракі Віцьбы. Таму назвы рэк не заўсёды можна дакладна растлумачыць.

Вывучэнне геаграфічных назваў не толькі цікавае само па сабе, але і вельмі карыснае, бо ў іх захаваліся каштоўныя звесткі пра мінулае нашага краю, побыт і культуру народа. У апошні час у рэспубліцы з'явіўся цэлы шэраг навуковых работ у галіне тапанімікі, гідранімікі, мікратапанімікі. Сярод іх хочацца адзначыць цікавую кніжку В. Жучкевіча «Чаму так названа», што выйшла ў выдавецтве «Народная асвета». У кнізе змешчаны слоўнік, які тлумачыць паходжанне назваў найбольш вядомых населеных пунктаў, рэк і азёр Беларусі. У скарачаным выглядзе прапануем яго ўвазе чытачоў.

Акцябрскі—гарадскі пасёлак Гомельскай вобласці. Назва дадзена ў гонар Вялікай Кастрычніцкай (Октябрьскай) рэвалюцыі. Старая назва паселішча—Карпілаўка—паходзіла ад прозвішча.

Антонь—гарадскі пасёлак Брэскай вобласці. У аснове назвы—імя Антон. Другая частка слова—паль—утварылася ад скарачэння слова поле. Такім чынам, Антонь—Антоніна поле.

Арда—вёска Клецкага раёна Мінскай вобласці. Ёсць падставы звязаць назву з цюркскім словам арда. У гэтых мясцінах сапраўды былі паселішчы паланёвых крымскіх татар (XVI ст.). Ад назвы паселішча паходзіць і назва невялікай рэчкі Ардзянкі.

Арэса—рака, прыток Пцічы, у некаторых месцах вымаўляецца як Гарэса. Назва

балтыйскага паходжання. Старое балтыйскае слова арэсазначала назву птушкі—вадзяны дрозд ці кулік.

Арэхаўск—гарадскі пасёлак Віцебскай вобласці. Назва паходзіць ад імя ўрочышча Арэхавае, Арэпша, якое, у сваю чаргу, звязана з назвай расліны—арэх.

Асвея—гарадскі пасёлак Віцебскай вобласці. Ёсць некалькі тлумачэнняў назвы. Пачатковая літара «а» ўжывалася ў сэнсе прыназоўніка «каля». У такім разуменні назва азначае каля свей (своямі называлі даўней шведаў). Верагодна таксама сувязь са старым тэрмінам «савейкі», што значыць званьня, расчышчаныя ад лесу месцы.

Асінторф—гарадскі пасёлак Віцебскай вобласці. Назва паходзіць ад імя Асінаўскага балота: торфапрадпры-

емства на Асінаўскім балоце. Гэта назва новая, яна з'явілася ў гады першай пяцігодкі.

Астравец—гарадскі пасёлак Гродзенскай вобласці. Назва паходзіць ад слова востраў, маленькі астравок. Такі тэрмін ужываецца ў геаграфічных назвах доволі часта. Пад ім разумеюць не толькі востраў на рацэ або возеры, але і сухі ўчастак на балоце, нават апрацаваны ўчастак зямлі сярод лесу і т. д.

Бабруйск—горад Магілёўскай вобласці. Названы па імя невялікай рэчкі Бабруі (сучаснай Бабруйкі), прытока Бярэзіны. Аснову назвы складае слова бобр, якое абазначае назву жывёліны.

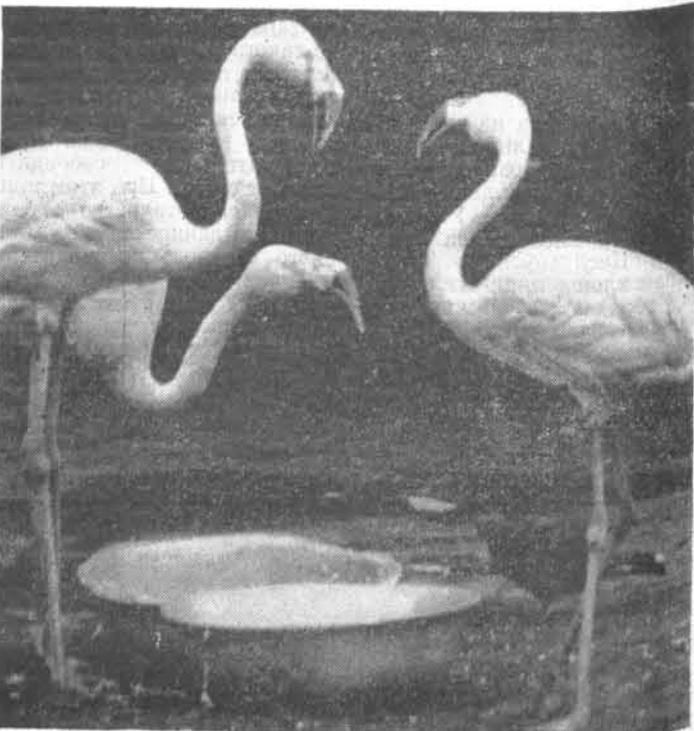
Вакшты—вёска Іўеўскага раёна Гродзенскай вобласці. У аснове назвы—балтыйскі тэрмін, які абазначае вартавы пункт, прыбудову.

(Працяг будзе).

С ЕННЯ цяжка здзіцьвацца, калі-небудзь экзатычным выглядам таго ці іншага зверу або птушкі. Нават дзеці бачылі іх на малюнках у кнігах, у тэлеперадачах, кіначасопісах і ў зьярэнцы, які амаль штогод прыязджае ў Мінск. Але ж гэтага мала. Хочацца нейкіх больш цесных зносін з жывой прыродай. У горадзе можна стаць хіба сведкай купання вераб'ёў пасля летняга дажджу або гарэзлівых гульняў кацянят. Ну, а ўжо ў ваколіцах Мінска могуць здарыцца і зусім нечаканыя сустрэчы з прыгажуню-посем, рыжыхвостай лісай ці калочым клубочкам—вожыкам.

Асабліва цікавая такая сустрэча, калі ў тваіх руках фотаапарат. Тады нават самае кароткае спатканне з прыродай называецца застасца з табой. Фатаздымкі А. ГЛІНСКАГА раскажваюць аб двух такіх спатканнях, якія адбыліся ў зьярэнцы.

НОЧКА ЛУГАВАЯ

Заліны луг ад Сінічаны цягнуцца аж да Паліка і далей уздоўж усёй Бярэзіны. Напэўна, прыгажэйшай мясціны на тэрыторыі Бярэзінскага запаведніка не знойдзеш.

...Сонца ўжо схавалася зусім, і адразу на зямлю хлынула шэрыя прыцемкі, пацягнула свежай вільгацю. Па поўнях прырэчнай нізіны і па-над вадой пакаціўся белымі воблакамі туман.

Дзённыя птушкі пакідалі лугавую даліну, здымаліся з вадных лясцінаў качкі-крыжанкі, чомгі, ляцелі ў дрымуцьнях нетры пушчы чорныя буслы, хаваліся ў дуплы дзятлы, удоды, галубы... Мяккім крыллем на-

крывалі свае яйкі або птушанят лугавыя канькі, перапёлкі, кнігаўкі. На суседнім востраве змоўклі дразды, заснулі зязюлі, пахаваліся ў гнёзды івалгі, сіваваронкі, у прыбярэжныя норкі зашыліся берагавышкі і зімародкі. На змену ім хутка прагнуцца, выйдучы на паляванне драпежнікі, і адкрыюць рознагалосы лугавы канцэрт начныя «салісты».

Ноч абяцала быць цёплай і ціхай. Стомлены за дзень вецер і той адпачываў. Мане агарнулі цішыня і змрок. Слухаючы цемру лесу, я сядзеў і любваўся зоркамі. Светлым роём блукалі яны дзесьці ў касмічных далях, на «райскай даро-

зе». Колькі сусветаў! Пераміргваюцца, усміхаюцца адзін аднаму. Ля вогнішча снвала, мільгацела драбязя ўсялякіх насякомых. Раптам у цемры пачулася: «Угу-у-угу-угу-у...» Хутка мой слых улавіў мітусню, і нейкі звярок жаласліва запішчаў. Неўзабаве над маючай дуба прасвіцелі качкі, адлятаючы начаваць на азёрную роўнядзь. Затым на некалькі імгненняў зноў усё ахінула насцярожаная цішыня.

Каля Дубраўкі дзесьці ў балоце пачуўся надакучлівы стогн. Гэта прагнуўся драч—рыжая, выключна начная птушка. Яна знешнім выглядам нагадвае чаплю, але намнога меншая за яе. У нашай мясцовасці яе называюць драчом, таму што

птушка адрывіста і рэзка крычыць.

Непрыкметна і нечакана драч з'яўляецца з выраю. У дрыгвяністым балоце або ў густых зарасніках чароту «вадзяны бык» робіць гняздо, дзе самка адкладвае ад чатырох да сямі і больш цёмна-шэра-аліўкавых яек. Мяккае апярэнне дае птушцы магчымасць лятаць бяшумна. Галоўнай спажывай драчу служаць жабы, не грабуе ён і чарвякамі, насякомымі, ласуецца свежай рыбай, не адмовіцца ўскалоці на магутную дзюбу і задрамаўшую мыш. Паколькі яго ў палёце ніхто не бачыў, то існуе думка, быццам драч на зімоўку ў гарачыю Аравію і розныя куткі Афрыкі дабіраецца пешшу,

праходзячы гэтак тысячы мільды і на зваротным шляху дадому, у роднае балота, таксама прабягае вельмі доўгую запланетную сцяжынку.

Але гэта не так. У сапраўднасці «вадзяны бык» не толькі цудоўны пешаход-бягун, але і выдатны лятун. Дзякуючы цыбатым нагам і крыху сплюснутаму па баках целу, ён спрытна прабіраецца скрозь самую густую балотна-лугавую расліннасць. Ахоўная афарбоўка дапамагае крылатаму пешаходу быць зусім непрыкметным. Нават днём будзеш стаяць або сядзець у адным-двух кроках ад яго і не заўважыш. Ноччу драч застаецца для чалавека няўлоўным.

Ул. БУТАРАЎ.

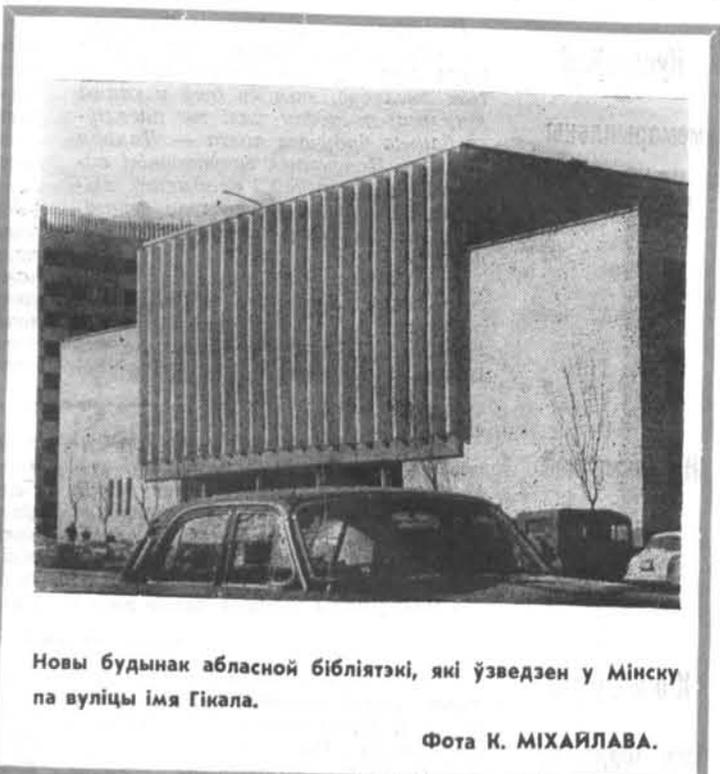
ДРУГОЕ НАРАДЖЭННЕ

Незвычайна выглядае ў гэтыя дні знаёмы ўсім мінчанам сквер на Цэнтральнай плошчы сталіцы. Цяпер ён нагадвае будаўнічую пляцоўку. Ідзе яго рэканструкцыя.

Паводле задумы архітэктараў Інстытута «Мінскпраект», у першую чаргу будаўнікі абновяць фантан. Пабудаваны амаль сто гадоў назад у гонар адкрыцця ў Мінску першай лініі водаправода, ён з'яўляецца адной з нялігіх старадаўніх рэліквій нашага горада. Таму вырашана пры тэхнічным пераабсталяванні яго пастанамі і скульптурную групу—фігурку хлопчыка з лебедзем—захаваць у першапачатковым выглядзе. Сценкі ж чапы фантана будуць абліцаваны чырвоным гранітам, а дно ўпрыгожыць мазаічнае пакрыццё.

Зменіцца і сам сквер. Асфальтавы дарожкі мяркуюцца замяніць мазаічнымі і бетоннымі плітамі. З'явіцца новыя, зручныя для адпачынку лаўкі. Нанава будуць высаджаны дэкаратыўныя кусты і дрэвы.

Намечана таксама рэканструкцыя сістэмы асвятлення сквера.

Новы будынак абласной бібліятэкі, які ўзведзены ў Мінску па вуліцы імя Гікала.

Фота К. МІХАЙЛАВА.

ГУМАР

У гамбургскім кафэ размаўляюць трое сяброў.

— О-хо-хо! — уздыхае першы.

— Э-хе-хе! — ладхоплюе другі.

— Панове! — уменшэцца трэці.—Мы ж, здаецца, з вамі дамовіліся не гаварыць пра палітыку!

Галівудскі прадзюсар, вядомы сваімі няўдачамі, аб'явіў журналістам, што ён прыступае да вытворчасці кінафільмаў, якія будуць дэманстравацца

выключна ў трансактыўных пасажырскіх самалётах.

— Добрая думка,— заўважыў з гэтай прычыны адзін з яго канкурэнтаў.— Гэта адзіны спосаб, каб глядзчы не пакідалі залу ў час сеанса.

Дырэктар запарка заўважыў, што адзін са сланоў кашляе. Ён дадаў яму ў вядро з вадой гарачага грочу. Раніцай слон быў зусім здаровы.

Але тры іншыя сланы пачалі кашляць.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі,
Зак. № 849.